



ONDŘEJ SEKORA: FERDO MRAVEC A INÉ ILUSTRÁCIE

Výstava venovaná nedožitým 90. narodeninám zaslužilého umelca

BIBIANA – Kultúrno-spoločenské stredisko pre deti a mládež,
Bratislava, nám. Pavla Dobšinského 1, 9. 3.–2. 4. 1989.

Vydala Správa kultúrnych zariadení MK SSR v Bratislave, 1989.

Zodpovedný za vydanie: Ing. Pavol Straka, riaditeľ.

Autorská príprava výstavy: PhDr. Andrej Švec.

Text v katalógu: PhDr. Andrej Švec, Ondřej J. Sekora.

Grafický design plagátu a katalógu: Peter Hudák.

Náklad: 1000 ks.

Tlač: VD Služba.

Povolenie: NVB 17/89-23

Ferdo Mravec

a iné ilustrácie



Ondřej Sekora



S pisovateľ, novinár, kresliar a ilustrátor. Narodil sa 25. 9. 1899 v Kráľovom Poli pri Brne. Zomrel 4. 7. 1967 v Prahe. Po dvojnásobnom pobyte v Paríži (1922–1924) študoval na Umeleckopriemyselnej škole v Prahe (1929–1931, prof. A. Hofbauer). Bol ilustrátorom a redaktorom Lidových novin (1921–1939). Počas vojny bol väznený v koncentračnom tábore (1944–1945). Po vojne bol redaktorom denníku Práca a časopisu Dikobraz (1945–1947) a Štátneho nakladateľstva detskej knihy v Prahe (1948–1952). Člen Zväzu českých spisovateľov, Zväzu československých výtvarných umelcov a Združenia českých umelcov grafikov Hollar. Prózy, verše a kresby publikoval v Lidových novinách, Pestrém týždni, Humoristických listoch, Práci, Dikobraze, Literárnych novinách, Mateřídoušce a i.

Samostatne vystavoval v Brne (1962), Prahe (1965), Ostrave (1966), Prahe (1975). Zúčastnil sa spoločných výstav, protifašistickej Medzinárodnej výstavy karikatúry a humoru v Prahe (1934), výstavy českej detskej knihy v Belehrade (1948), 1. a 2. prehliadky československého výtvarného umenia v Prahe (1951, 1953), výstavy Výtvarná úroda v Prahe (1951), výstavy Boje a zápasy – československé umenie v boji proti fašizmu a vojne v Hlubokej nad Vltavou (1973), výstavy Česká karikatúra proti fašizmu a vojne 1933–1945 v Terezíne (1988), v zahraničí Svetovej výstavy karikatúry a kresleného humoru v Tokiu (1961) a ďalších výstav československého umenia v socialistických a západných krajinách. V r. 1964 bol menovaný zaslúžilým umelcom. V r. 1966 získal za celoživotnú tvorbu pre deti a mládež Cenu Marie Majerovej.

Ťažisko vlastného významu Sekorovej výtvarnej tvorby leží v časopiseckej a knižnej ilustrácii, najmä pre deti. Ilustroval 24 svojich vlastných kníh (najznámejšie sú knihy o Ferdovi mravcovi a chrobáčkovi Truhlíkovi). O. Sekora ilustroval tiež cudzie knihy (napr. Vančurovu knihu Kubula a Kuba Kubikula, Čvrtkovu knihu Lev utekl, Langerovo Bratrstvo bieleho kľúča a iné), celkom 39 knižných titulov. Venoval sa aj drobnej úžitkovej grafike, exlibrisu a novoročenkám. Významnou súčasťou Sekorovej tvorby boli protifašistické politické kresby a karikatúry, ktorými zasahoval do kultúrneho a politického diania najmä v 30. rokoch. Hlavný význam výtvarnej tvorby O. Sekoru zostáva v ilustrácii detských kníh, ku ktorým dopredu vytvoril svoj pôvodný text. Vytvorené postavy Ferdou mravca, chrobáka Truhlíka a ich kamarátov (okolo 30 postavičiek z ríše hmyzu) a ich príbehy sa stali klasickou súčasťou českej detskej literatúry a prínosom, ktorým O. Sekora presiahol národnú kultúrnu sféru.

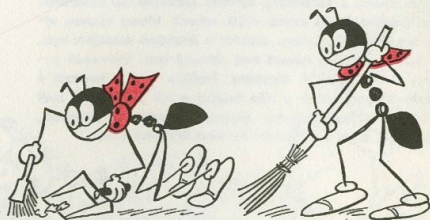




P olichotilo mi, že jsem byl vyzván, abych do katalogu první výstavy prací mého otce na Slovensku napsal svůj příspěvek. Avšak marnost nad marnost, nic závažného asi nesděním – je asi opravdu nemožné, aby se člověk objektivně podíval na to, v čem odmalička vyrůstal, aby se odpoutal od drobných příhod a zcela neuměleckých zážitků, které se k jednotlivým kresbám váží. Tedy jen několik poznámek.

K resby Ondřeje Sekory působí dojmem lehkosti, veselého okamžiku. Pravda, těch minutových kreseb, karikatur, které vznikaly na schůzkách, záznamů vrabčích hemžení za okny atd. atd. bylo spousta, ovšem ilustrace i novinové kresby se rodily vždy pomalu. Nejdřív v mnoha tužkových skicích, pak v pérovkách které plnili koš na papír. Stejně tak definitivní texty jeho knih pro děti představují většinou šestou, sedmou variantu. A pokud jde o živočišný svět zjednodušený pro dětské vnímání, za tím se vždy skrývalo studium tlustých knih a časté konzultace se zoology.

T ak, jak už to u humoristů bývá, nebyl můj otec příliš společenský, přičilo se mu vysedávání v kavárně nebo vinárně a návštěvy byly pro něj utrpením. Pokud s návštěvou nepřišli děti. To pak využil první příležitosti a odvedl si je k sobě a tam se spolu bavili do nekonečna. Pro děti byl schopen vymýšlet hry, vyprávět jim, ale dovedl je také pozorně poslouchat. Nutně to pro sebe potřeboval. Když jsem dorostl věku, kdy jsem ještě pro něj mohl být inspirativní, začaly k nám jednoduše chodit děti, které si hrávaly na velkém dvoře domu, kde jsme bydleli. (Však se taky jedna z knížek, které tehdy napsal, jmenovala Na dvoře si děti hrály.) Otec si je někdy kreslil, ale víc s nimi jen tak byl. Stalo se mi, že jsem třeba přišel z gymnázia, půl hodiny jsem už studoval (měli jsme tehdy společnou pracovnu) a najednou zpod stolu vylezlo úplně cizí dítě, které si tam tiše hrálo.

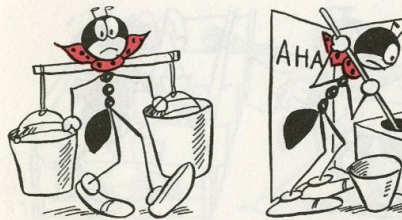


O becne známé dílo, které Ondřeji Sekorovi získalo popularitu, je jenom menší částí jeho tvorby. Kreslení pro něj bylo vášní, každá dovolená znamenala desítky krajinek, protože tehdy ještě výtvarníci s sebou vozili fotoaparáty nejen kvůli rodinným snímkům, vlastní záznam cesty si přinesli ve svých skicářích. Vzpomínám na dovolenou v Jugoslávii v roce 1947, kdy jsme se v tenkrát ještě nefalšované rybářské vesničce Mlíněch setkali s rodinou Cyrila Boudy. Denně někde na rozpáleném molu seděly dvě postavy a kreslily a kreslily... Celá dvacátá a třicátá léta a ještě pár let po válce pracoval otec v novinách. To představovalo bezpočet ilustrací pro dospělé a pro dětský koutek, sta kreslených vtipů a karikatur, které vlastně žily jen jeden den a jen část se jich zachovala. A pak tu jsou ještě obrazy, pastely a oleje, většinou jakási vyznání lásky ceľníku Rousseauovi, které, stejně jako krajiny, nikdy nebyly určeny pro veřejnost.

P řiležitost této výstavy si zaslouží odstavec „Sekora a Slovensko“. Nejdříve mi vytanou v mysli pětapadesát let staré výstřižky s kreslenými a psanými reportážemi z objevování Demänovských jaskyní, ale pak už je to především řada jmen dobrých přátel (s kterými jsem se i já díky tomu setkal) František Hečko, Ludo Ondrejov, Rudo Moric, vzpomínky na Budmerice, protože v poválečných letech se otec přiznával víc mezi spisovatele než mezi výtvarníky a cítil se mezi nimi lépe. Plněného vydávání překladu knih – za něž vedle Mladých let patří dík zejména Východoslovenskému vydavatelství v Košicích – se však už bohužel nedožil.

M usím se přiznat, že chtít nechtít závidím Ferdovi mravencovi, jak vůbec nestárne. Vždyť jsme v podstatě vrstevníci a padesátku máme už dávno za sebou. Ale ještě spíš než zavist pocítuji lítost, že se záhadě Ferdova věčného mládí nepokusil dosud žádný uměnovědec či literární teoretik přijít na kloub. Ale co, snad se někdo takový najde mezi jeho dnešními čtenáři, kterým patří i tato výstava!

Ondřej J. Sekora





PREHLAD DIELA 1926–1965

Po r. 1965 už ide len o reedície predtým vydaných titulov

ILUSTRÁCIE K VLASTNÝM KNIHÁM:

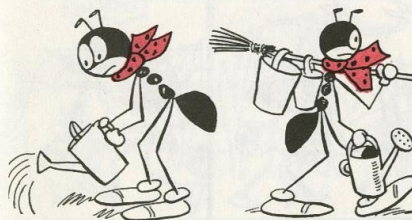
- Voříškova dobrodružství (s E. Valentovou) – Brněnské knižní nakladatelství 1926
 Jak cvoček honil pytláka – Borový 1932
 Ferda Mravenec – Hokr 1935
 Ferda v cizích službách – Hokr 1936
 Ferda v mraveništi – Hokr 1938
 Trampoty brouka Pytlíka – Hokr 1938
 Slavnost u broučků – Hokr 1938
 Ferdův slabikář – Hokr 1939
 Kuře Napipi – Hokr 1940
 Uprchlík na ptačím stromě – Hokr 1940
 Kronika města Kocourkova – Hokr 1946
 Ferda cvičí mravenišť – Hokr 1947
 Pohádka o stromech a větru – SNDK 1949
 Kousky mládence Ferdý Mravence – Melandrich 1950
 O traktor, který se spláčil – SNDK 1951
 Malované počasí – SNDK 1951
 Štědrý večer – SNDK 1951
 Mravenci se nedají – SNDK 1954
 Na dvoře si děti hrály – SNDK 1955
 Čmelák Aninka – SNDK 1959
 Hurá za Zdenou – SNDK 1960
 O psu vzduchoplavci – SNDK 1961
 Pošta v zoo – SNDK 1963
 Sedm pohádek – 1964

OSTATNÉ KNIŽNÉ ILUSTRÁCIE:

- R. Těsnohlídek: Zlaté dni – Čs. obec sokolská 1926
 Jerome Klapka Jerome: Henry pozoruje lidi – A. Srdce 1927
 J. Plachta: Pučálkovic Amina – Borový 1931
 K. Dolínková: Maminka ToK ToK – Helios 1929



- J. A. Pallauš: Haló, zde redaktor Laufer – Orbis 1931
 B. Szenes: Važkův vítězný gól – Hokr 1931
 H. Vavris: František Lelčák – Borový 1932
 V. Rýpar: Slávek a Mírek a 6 HP – Hokr 1932
 A. Ransome: Zamrzlá loď – Hokr 1932
 V. Vančura: Kubula a Kuba Kubikula – A. Synek 1933
 F. Langer: Bratrstvo bílého klíče – Borový 1934
 E. Eschmann: Jirka cirkusák – Mazáč 1935
 J. Kopta: Smějte se s bláznem – Melandrich 1939
 J. Štembera: Škola Kouzel zbavená – Srdce 1940
 J. Karafiát: Broučci – Hokr 1940
 J. V. Pleva: Malý Bobeš I. – Učitelské nakl. v Brně 1941
 E. Tintěrová: Veselé příhody kozy Lujzy – Hokr 1942
 K. Bořek: Kulatá velmoc – Moravské nakladatelství 1944
 J. Vojtěch: Hlas lidu – Práce 1945
 F. Wenig: Brumla na cestách – V. Šmidt 1945
 J. Minaříková: Ježourek a jeho příhody – Melandrich 1945
 E. Štorch: Lovci mamutů – Státní nakladatelství 1946
 J. Malík: Míček a Flíček – Hokr 1946
 J. Hostáň: Námořník – Hokr 1947
 F. Němec: Soudničky – Práce 1948
 E. Rezacová: Dům na kolečkách – A. Hynek 1948
 V. Čtvrtek: Kolotoč v Africe – Hokr 1948
 V. Čtvrtek: Lev utekl – V. Neubert 1948
 J. Haškova: Z notesu svatého Petra – Synek 1947
 J. Hostáň: Žertíky pro malé čertíky – Hokr 1948
 V. Lacina: Slyš a piš – Práce 1949
 J. Čarušín: Nikita a jeho přátelé – SNDK 1950
 Z. Zaoral: Řikanky pro malé občánky – SNDK 1950
 O. Štruncová: Brigáda v mateřské škole – SNDK 1951
 I. V. Karnauchová: Chytrý sedláček – SNDK 1954
 G. Rodari: O statečném Cibulkovi – SNDK 1955
 J. Urbánková: Zde zvířátka bydlí – SNDK 1965
 S. Michalkov: Strýček Štěpán – Svět sovětů 1953
 J. Smuui: Punťa mořeplavec – Svět sovětů





Detská kniha znamená jednotu slova a obrazu. Najrýchlejšie sa však deti s knihou zoznamujú cez obraz – ilustrácie. Ich charakter podmieňuje dobový názor na výtvarné umenie, knihu a ilustráciu, individuálny prístup (štyri) jednotlivých ilustrátorov a druh literatúry (obsahovo-žánrová stránka, vekové skupiny detí). Moderná ilustrácia pre deti, v podobe ako sa uplatňuje aj dnes, má už svoje vlastné dejiny, ktoré začínajú v minulom storočí. Tak je tomu aj v Čechách.

Na počiatku novodobej tradície českej detskej knihy a ilustrácie stojí Mikoláš Aleš. Špecifickosť ilustrácie pre deti ešte koncom 19. storočia pomáhajú rozvíjať aj ďalší ilustrátori (Vojtěch Preissig, Adolf Kašpar). Vývoj ilustrácie detských kníh v Čechách v 20. a 30. rokoch nášho storočia je spojený už s celým radom dobrých, kvalitných výtvarníkov. Josef Novák vo svojom vystúpení na prvom zjazde českých spisovateľov a ilustrátorov pre mládež v r. 1935 k nim počítal Josefa Ladu, Zdenka Kratochvíla, Josefa Čapka, Vlastimila Radu, Karla Svobinského, Cyrila Boudu a ďalších. A medzi nimi menoval aj Ondřeja Sekoru (1899–1967).

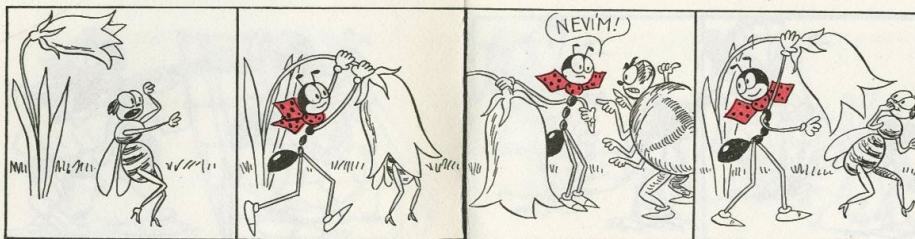
V tom období (polovica 30. rokov) mal už Ondřej Sekora za sebou celý rad ilustrovaných titulov detských kníh (spomeňme aspoň knihu F. Langeru Bratrstvo bílého klíče, 1934). Jeho ilustrácie boli založené na jednoduchej a jasnej líniovej kresbe, opierali sa o karikatúrnu výrazovú skratku a nadsádzku a humoristický výraz. (Tieto črty si podržala bez veľkých zmien nakoniec celá Sekorova ilustračná tvorba pre deti.) Až v polovici 30. rokov sa však rodí prvý skutočný Sekorov úspech v oblasti detskej knihy. Je spojený s jeho pokusom o modernú rozprávku, v ktorej sa odrazil jeho mimoriadne vnímavý vzťah k prírode a k životu zvierat (najmä hmyzu) v nej. O. Sekora v druhej polovici 30. rokov sám napísal a ilustráciami opatril niekoľko veselých knížiek o Ferdovi mravcovi a jeho kamarátoch: FERDO MRAVEC (1936), FERDO V CUDZÍCH SLUŽBÁCH (1937), FERDO V MRAVENISKU (1938), PATÁLIE CHROBÁKA TRUHLÍKA (1938), FERDOV ŠLABIKÁR (1939). Sekora týmito prácami, ktoré mu hneď získali priaznivcov medzi deťmi i dos-

pelými, zasiahol – popri J. Ladovi a J. Čapkovi – v medzivojnovom období výrazne do českej detskej knihy. Búraním vžitých konvencií nielen v ilustračnej ale aj v literárnej zložke. Sekorov prínos bol v jeho pokuse novo riešiť problém seriálu so zábavným a nenásilným vyústením do výchovnej sentencie (6; str. 23).

„Ferdo mravec, postavička zo sveta prírody, stal sa obľúbeným hrdinom pre svoje ľudské vlastnosti a etické hodnoty, ktoré vyplývali z vlastného deja, bez záťaže didaktiky. Antitradícnosťou poňatia, rovnako ako prvkami kresleného humoru, príznakovými napokon pre celú Sekorovu tvorbu, zároveň umelec predznamenal úsilie detskej literatúry a ilustrácie šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov. Do detskej knihy uviedol tiež kreslený seriál (Kura Napipi, 1940), v ktorom sa s úspechom pokúsil o vytvorenie typických seriálových postavičiek“ (4.).

Sekorov Ferdo mravec a chrobák Truhlík zľudoveli, rovnako ako zvieratká Ladových a Čapkových cyklov (2.). Sám Sekora už po úspechu svojich kníh a ilustrácií z druhej polovice 30. rokov povedal (domnievame sa, že to platí pre jeho celú ilustračnú tvorbu pre deti), že zo všetkých kreslených figúrok sa mu najlepšie podarila figúrka Ferda mravca. V r. 1940 v časopise Úhor (č. 1, str. 34–36) popisuje Sekora, ako svoju figúrku vytvoril.

„Potreboval som hlavného hrdinu pre veľa a veľa obrázkov a pre veľmi mnoho rôznych príhod. Aby sa dal toľkokrát zobraziť musel sa dať tento hrdina predovšetkým veľmi ľahko nakresliť a zároveň nemalo byť ťažké, vystihnúť vždy tú istú podobu.“ Na predloženej obrázku (obál. katalógu) je názorne vidieť, ako Sekora uskutočnil antropomorfizáciu mravca. Ako a prečo sa skutočný mravec líši od jeho ilustračného typu. Zmenil mu hlavu, trup, šesť nôh pretvoril na „ľudské“ ruky a nohy, odľahčil ťažký zadoček... Takto vytvorená figúrka sa mu videla príliš čierna. A keďže vtedy už populárny Disneyov Mišiak Mickey nosil pre spestrenie nohavice, Sekora vymyslel pre Ferda mravca červenú bodkovanú šatku (autor doslova hovorí o kravate). Čo teda, ak by sme so Sekorom sumarizovali, urobilo Ferdu





Ferdom? Podľa Sekoru to boli dve veci: zadoček a šatka. Mal na to — ako sám uvádza — svoje špeciálne dôvody: „Aj veľmi rafinované grimasy, ktoré by som v tvári nedokázal celkom vystihnúť, podarí sa mi vyjadriť, keď ho doplním vhodným nasadením zadočku a rožkov šatky. ... Rozplynul by sa medzi ostatnými figúrkami, keby som mu nakreslil zadoček trochu väčší a vzal šatku.“

Sekorov Ferdo mravec — to najlepšie, čo v ilustrácii pre deti autor vytvoril — sa objavil najskôr v podobe seriálových kresieb v Lidových novinách v r. 1933, od r. 1936 začal vychádzať aj knižne. Veselé príhody o nezbednom Mravcovi obsahujú však aj „vážnejšie“ kresby. Sekora necháva mravcov ako vojakov aj bojovať vo vojne, aby takto priblížil deťom horšiu stránku ľudskej spoločnosti. Ako o tom hovorí jeden z veršikov pod obrázkom: „Co zde vaše oči vidí / podobá se válce lidí / mrtev bude, kdo byl živ / někdo pozděj, někdo dřív“. Medzi veselšími seriálovými kresbami o Ferdovi mravcovi — ako ich deti poznajú z kníh — sa už v r. 1933 objavuje aj populárna Lienka, ďalej motív s odsúdeným Ferdom, ktorého pred popravou (katom bol chrobák Roháč) zachránila zelená kobyka a ďalšie scény.

Možno súhlasiť s názorom, že Sekora našiel pre podobu Ferdov mravca, chrobáka Truhlíka i ďalších postavičiek zo sveta hmyzu veľmi šťastný grafický výraz (7.). Ak zrovnáme kreslený seriál s Ferdom mravcom z r. 1936 s inými comicsovými seriálmi, ktoré vychádzali v osobitnej prílohe Lidových novin venovanej deťom (Malí robinsoni, 24 pokračovaní; seriál o psovi Voříškovi, 13 pokračovaní), tak markantne vystupuje kvalita tejto Sekorovej hlavnej ilustračnej témy pre deti. Nakoniec aj pred ďalšími autorovými kresbovými pokusmi, z ktorých niektoré (napr. seriály s Emilom Misom) sú nadmieru poplatné cudzím comics. „Sekora vyšiel so svojimi typmi Ferdov mravca a ďalších seriálov s hmyzími a nehmyzími hrdinami z cudzích príkladov, nie však vzorov. Jeho prejav pramenil z našej sociálnej tradície a z našich kultúrnych podmienok. A hoci nájdeme v jeho nesmierne rozsiahlej výtvarnej tvorbe pre-



javy, v ktorých sa groteska dostáva až na hranicu pochybnej prostoty, vychádzajú jeho seriály právom v nových vydaniach" (3., str. 92).

V písaní a ilustrovaní veselých kníh o Ferdovi mravcovi pokračoval O. Sekora aj po r. 1945 — FERDO CVIČÍ MRAVENISKO (1947), VÝČINY MLÁDENCA FERDU MRAVCA (1950), MRAVCI SA NEDAJÚ (1954). Sekorovi hrdinovia to nie sú len Ferdo mravec a chrobák Truhlík. V jeho knihách tematicky viazaných na svet chrobákov napočítame do troch desiatok ďalších hmyzích postavičiek. Ktoré to sú? Chrobák, Komár, Lienka, Ušiak — strážnik, Ploštica, Červenica, Bystruška, Hrobárci, Cvrček, Otec mravcoveľ, Vidlochvost, Zlatohlávek, Chrobák bubeník, Žubrienka, Mravcoveľ Ťufulinko, Nosáčik, Znakoplavka, Roháč, Chrobák (iný typ), Čierny mravec, Mlynárík, Čmeliak, Osa, Mucha, Babôčka, Ujo Potápnik, Voška, Koník, Pavúček, Červený chrobáčik, Dážďovka. „Sekorove zvieratká zostávajú vo svojom prírodnom svete, späť s ľuďmi len príkladom etických hodnôt práce, pomoci, priateľstva, obetavosti i humoru a nezodolnej životnej vôle" (2.).

Veľké množstvo postavičiek umožnilo Sekorovi vytvoriť kúzelnú ríšu hmyzu, svet sám pre seba. Zo sveta ľudí prebrali chrobáci a iný hmyz — ako sa uvádza už v jednej z prvých recenzií Sekorových kníh v časopise Úhor č. 8/1938 — nielen reč a spôsob života, ale aj moderné vymoženosti a vynálezy (striekačku, rádio, vzducholof a iné). Personifikované zvieratká už v čase objavenia sa Sekorových obrázkov v druhej polovici 30. rokov neboli ničím novým. Sekorov význam, ako sa vtedy písalo, tkvel však v tom, že obdaril hmyzie postavičky takou živostou a presvedčivosťou (odporovaním charakteristických znakov hmyzu zo živej prírody), že slúžili deťom ako zdroj informácií o hmyze a nabádali ich zároveň bližšie sa o tento svet zaujímať.

„Spojenie ľudského živilu s prírodnou realitou ... ponúкло autorovi nespočetné príležitosti k situačnej i jazykovej komike, k nadsádzke a prarodickým posunom, ktoré sa stali dobrým odrazovým mostíkom k nenásilnému vecnému poučeniu o živote



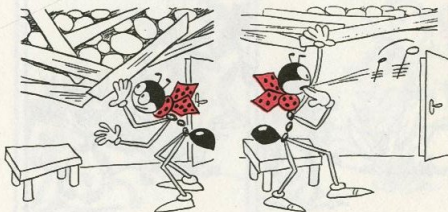


v prírode, podnecovali v intenciách postupov vedecko-náučnej literatúry mnohých čitateľov k následným činnostiam a mali, pravdaže, i podobu osobitého zrkadla, odrážajúceho s jasnou kontúrou tiež charaktery a vzťahy vnútri ľudského spoločenstva. V súlade s autorovým založením i umeleckými zásadami sa tak dialo prevažne s chápaným úsmevom nad ľudskými slabosťami; narastajúce sociálne napätie a ohrozenie národnej existencie sa tu odrazilo viac sprostredkované – vo vecných reáliách a najmä v dôraze, aký položil na princíp životnej aktivity a odvahy, nutnosť vzájomného porozumenia, pomoci a solidarity tvárou v tvár hroziacemu nebezpečeniu..." (7., str. 369).

Sekorove ilustrácie pre deti – sústreďujeme sa tu len na tie, ktoré sa nám z odstupu niekoľkých desaťročí zdajú umelecky najpresvedčivejšie – si získali a stále získavajú tak deti ako aj dospelých. Sú populárne, obľúbené, prifašlivé, pôsobivé, komunikatívne, vhodné pre mladšie vekové skupiny detí. „Sekora, ktorý roky pracoval v redakcii Lidových novin, uviedol do našej detskej literatúry vo Ferdovi nielen antitradíčného hrdinu, ale posunul tiež hranice rozprávkového príbehu. V ilustračnej zložke vniesol dejovým pásmom do rozprávkovej knihy prvok, používaný až dosiaľ len v časopiseckom seriále alebo filmovej groteske" (6., str. 104).

Dominantnou črtou Sekorových ilustrácií je ich široké výtvarno-humoristické rozpätie a ich celkový komický charakter. Sekoru radíme – po boku J. Ladu a J. Čapka – k zakladateľom modernej českej humoristickej ilustrácie pre deti. Chcel deti predovšetkým pobaviť, aj keď do poskytovanej zábavy zabalil nejednu užitočnú výchovno-poznávaciu lekciu (6., str. 145). e- korov humoristický ilustračný princíp má široké rozpätie. Vytýkali mu však určitú stereotypnosť, prílišné úsilie o karikatúrnosť, stretanie grotesky s naturalistickou hyperbolou, napr. v ilustráciách ku knihe V. Plevu Malý Bobeš z r. 1941 (3., str. 202–203), stupňovanie výrazových prejavov duševných stavov do krajnosti (1., str. 72–73), prílišnú komediálnosť, smiech na úkor ozajstnej komickej (6., str. 145–146) a pod.

Vari najplastickjšie vystupuje do popredia charakter Sekoro-



vých humoristicky ladených ilustrácií v porovnaní s Ladovou tvorbou. „Proti Ladovej sedliackej rozvážnosti a uvážlivosti stavia Sekora prudkosť a pohyb, v porovnaní s Ladovou organickou prirodzenosťou sa Sekora pohybuje v polohách grotesknej absurdity, proti Ladovej nekonečnej mnohosti výrazu nachádzame u Sekoru skôr stupnicu opakujúcich sa typov – a nakoniec: proti estetickému podnetnosti a myšlienkového hĺbke Ladovej sa Sekora uspokojuje s úlohou pobaviť, rozosmiať. Povedali by sme, že pestuje smiech pre smiech" (1., str. 72).

Ak obraciame pozornosť aj na slabšie stránky Sekorovej ilustračnej tvorby pre deti (nachádzame ich väčšinou v ilustrovaní cudzích kníh; ako ilustrátor je najlepší tam, kde sprevádza obrazom vlastnú literárnu tvorbu), chceme tým – v novom prehodnocovaní autorovej uzatvorenej tvorby – zvýrazniť esteticky, výtvarne a myšlienkovu najpodnetnejšiu časť Sekorových ilustrácií. Tých jeho detských kníh, v ktorých „Sekorove obrázky básnia o závod s jeho slovom" (M. Majerová), ktoré vychádzajú v nových a nových vydaniach.

Sekorovi sa pripisujú zásluhy o českú humoristickú ilustráciu pre deti. Jeho seriály a postavy zo života hmyzu, predovšetkým jeho Ferdo mravec, sa nám aj po rokoch (teda aj v čase, keď si pripomíname nedožitú 90. narodený umelca) javia ako najhodnotnejšia, najucelenejšia a ideovo-výtvarne najmenej rozporná oblasť jeho ilustračnej tvorby pre deti. Aj z hľadiska celkového prínosu Sekoru do českého (nášho) ilustračného kontextu. Nielen tým, že rozveseľovali a rozveseľujú po desaťročiach naše deti. Najmä však pre šťastnú voľbu a výtvarno-psychologickú charakteristiku svojich humoristických postáv zo sveta hmyzu. V Sekorovom podaní ponecháva širšie možnosti objavnosti pre čitateľa ako tam, kde sa obrazom bližšie približuje k ľudským typom, dospelým či detským hrdinom, alebo k ich vzájomnému spojeniu so svetom zvierat. Jednako však aj v knihách s nehmými postavami – najmä v autorských textoch – nájdeme z pohľadu humoru a grotesky nejednu výstižnú a podnetnú kresbu (Kronika mesta Kocourkova, 1946 – Co Kocour- Jedna vec je hľadanie objektívnych kritérií pre skutočné a za-

